

Nystart för Enaforsholmsrutorna

Vid KSLA:s egendom Enaforsholm i västra Jämtland startade akademiledamoten prof. Börje Lökvist och medarbetare i början av 1970-talet en långtidsstudie av vegetationen i området.

Huvudprojektet var att beskriva två vegetationsprofiler, ”botanisk-fenologiska linjer”, som lades ut och beskrevs från Enaforsholm (530 m.ö.h.) till Högåsen (730 m.ö.h.) resp. till Storsnasen (1 463 m.ö.h.) i alpin miljö och i fjällnära skog. Dessa profiler utgör en beskrivning av de arter och växtsamhällen som förekommer i området och visar ungefärligt de olika samhällenas och de översta arternas olika gränser. Vidare lade man ut 25 observationsrutor om 10 x 10 m i anslutning till befintliga stigar till de båda topparna, 15 rutor på vägen till Storsnasen och 10 rutor till Högåsen. En närmare beskrivning finns i KSLA:s bok *Vid fjällets fot* (2012).

Rutorna lades ut 1973 och 1974 och i dessa bestämdes träd och buskar och fältskiktets arter med fanerogamer och kärnkryptogamer. Dessutom observerades rutorna sedan under de följande tio åren var femte till tionde dag med avseende på fenologi, träd och buskars skotttillväxt samt olika arters blom- och fruktutveckling. Alla växter med blommor blev med andra ord noga registrerade, men gräs och halvgräs noterades summariskt och mossor resp. lavar inte alls.

Perioden 2011–2017 blev de 25 observationsrutorna på nytt uppsökta, identifierade, avgränsade och markerade med permanenta ”markeringsspinnar”. GPS-positionerna noterades också. Alla rutorna återinventerades enligt det ursprungliga schemat. Bearbetning pågår både av vegetationsanalyserna och de fenologiska uppgifterna och resultaten kommer förhoppningsvis att kunna publiceras under kommande vinter. De ursprungliga kartorna över varje ruta

har uppdaterats vad gäller förhållandena under åren 2011 till 2018 och den förändrade strukturen av träd och buskar.

Det kan dock konstateras att grundmaterialet knappast motsvarar dagens krav på vetenskapligt utförda fältinventeringar. Av denna anledning kommer en nystart – fas II – att ske under juli 2023. Samtliga kärnväxter och förhoppningsvis även en del kryptogamer kommer att registreras, både vad gäller förekomst men också beträffande antal och täckningsgrad. Metodiken för fenologisk registrering kommer att standardiseras men det blir sannolikt endast tillfälle till en registreringsomgång i år.

Grundliga inventeringar vad gäller enskilda arters förekomst och utbredning kan knappast behöva genomföras mer än kanske vart femte år, medan de fenologiska inventeringarna måste ske mera ofta. Det har inte oväntat visat sig vara ganska stora skillnader mellan tidiga och sena år vilket innebär kortare intervall mellan inventeringsåren.

Enaforsholmsrutorna är unika. Trots att det genomförs övervakningsprojekt av fjällvegetationen i Sverige finns det enligt vår kännedom inte motsvarande möjlighet att i detalj följa vegetationsförändring under så lång tid tillbaka. Det är därför vår förhoppning att de långliggande Enaforsholmsundersökningarna kan fortsätta också under lång tid framåt.

Medel kommer att säkras för framtida inventeringar och nu hoppas vi kunna engagera intresserade besökare för att hjälpa oss. Det är inga märkvärdiga arter det handlar om och även utan nämnvärda förkunskaper ska det inte vara några problem med att registrera blomning m m på särskilt förberedda formulär. Den som är intresserad ombeds kontakta Åke Bruce, akebruce@gmail.com, 072-222 08 15.

Åke Bruce

Arbete med vegetationsrutorna på Storsnasen förra gången det var aktuellt. Foton: Lisa Johnsén.

Här beskrivs arbetet 2011–2017: https://www.ksla.se/pdf-meta/2018-05-vegetationsrutorna-pa-enaforsholm-ksla-nytt_2-2018/